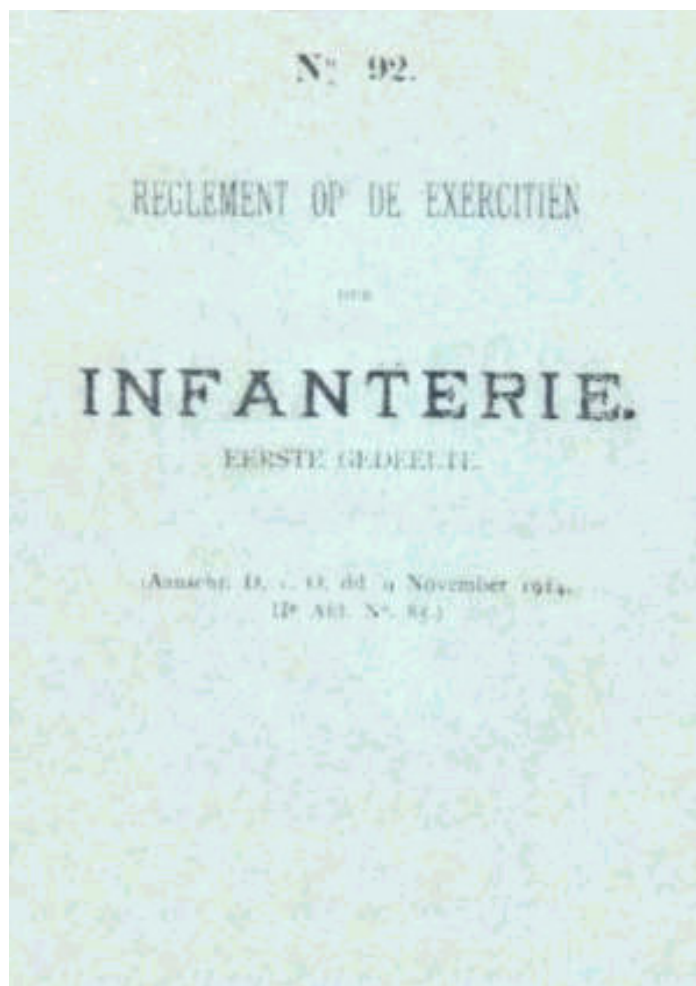

De oude Exercitie

Mathy Leunissen.
Broederschap Sint Sebastianus Klimmen.

INHOUDOPGAVE:

Pagina 1 : **TITELBLAD**

Pagina 2 : **INHOUDOPGAVE.**

Pagina 4 : **DE AFKORTINGEN.**

Pagina 5 : **ALGEMENE BEPALINGEN.**

Pagina 6 : **HET COMMANDO.**

Pagina 7 : **SOLDATENSCHOOL.**

Pagina 7 : Inleiding.

Pagina 9 : **HOOFDSTUK 1.**

Pagina 9 : (gymnastische oefeningen).

Pagina 9 : **HOOFDSTUK 1A.**

Pagina 9 : (De passen.)

Pagina 11 : **HOOFDSTUK 2**

Pagina 11 : (exercitiën in gesloten orde)

Pagina 11 : EERSTE ONDERDEEL.

Pagina 11 : (Exercitiën op een gelid zonder geweer.)

Pagina 11 : De richtingen.

Pagina 12 : De wendingen op de plaats.

Pagina 12: Regels voor de marsen.

Pagina 13: Het aanmarcheren.

Pagina 13: De wendingen in de mars.

Pagina 14: Het halt houden.

Pagina 14: De opmarsen.

Pagina 15: TWEEDE ONDERDEEL.

Pagina 15: (Exercitiën op een gelid met het geweer.)

Pagina 15: ALGEMENE BEHANDELING VAN HET GEWEER.

Pagina 15: Het geweer bij de voet.

Pagina 15: Het aan de schouder hangen en het afzetten.

Pagina 16: Het presenteren en het afzetten.

Pagina 16: Het knielen, het liggen en het opstaan.

Pagina 17: Het opzetten en het afnemen der bajonet.

Pagina 17: HERHALING VAN HET EERSTE ONDERDEEL.

Pagina 18: DERDE ONDERDEEL.

Pagina 18: (Exercitiën op twee gelederen).

Pagina 18: De richtingen.

Pagina 19: De flankopstellingen en de flankmarsen.

Pagina 20: Uit de formatie in front overgaan tot de formatie met vieren.
Pagina 20: Uit de formatie met vieren overgaan tot de formatie in front.
Pagina 20: Het oefenen met de looppas.
Pagina 21: Het knielen, het liggen en het opstaan.
Pagina 21: De stormaanval.
Pagina 22: Het aan rotten zetten en het weder nemen der geweren, enz.

Pagina 24: **HOOFDSTUK 3.**

Pagina 24: (Oefeningen in verspreide orde.)

Pagina 25: EERSTE ONDERRICHT DER SECTIE.

Pagina 25: Het verspreiden en het verzamelen.

Pagina 26: De vuren.

Pagina 26: De marsen in de stormaanval.

Pagina 28: OPLEIDING DER GROEP IN HET TERREIN.

Pagina 29: Bijzondere plichten van de tirailleur.

Pagina 30: OPSTELLING EN BEWEGINGEN DER SECTIE
TOEGEPAST IN HET TERREIN.

Pagina 31: Bijzondere plichten van de groepscommandant.

Pagina 33: **HOOFDSTUK 4**

Pagina 33: (Behandeling van het geweer als stootwapen).

Pagina 33: **BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN HOOFDSTUK 7**

Pagina 33: Bepalingen omtrent het trekken en het dragen van en het salueren met de sabel.

Pagina 33: HET TREKKEN.

Pagina 33: HET DRAGEN.

Pagina 33: HET SALUEREN.

Pagina 34: HET DRAGEN VAN HET VAANDEL (FANION)

Pagina 34: HET SALUEREN MET HET VAANDEL (FANION)

Pagina 35: **NAWOORD.**

De Afkortingen:

co betekent: commando.

cos betekent: commando's.

w,co betekent: waarschuwingscommando.

u,co betekent: uitvoeringscommando.

aanw betekent: aanwijzing.

uitv betekent: uitvoering.

bew betekent: beweging.

opm betekent: opmerking.

opmn betekent: opmerkingen.

r,ct betekent: regimentscommandant.

b,ct betekent: bataljonscommandant.

c,ct betekent: compagniescommandant

b,at betekent: bataljonsadjutant.

s,ct betekent: sectiecommandant.

g,ct betekent: groepscommandant.

g,cn betekent: groepscommandanten.

ct betekent: commandant.

cn betekent: commandanten.

ge betekent: guide.

r,ge betekent: rechterguide.

l,ge betekent: linkerguide.

gs betekent: guides.

S.V.I betekent: Schietvoorschrift Infanterie.

ALGEMENE BEPALINGEN.

1. Tenzij het tegendeel is bepaald, is men bij de elementaire opleiding der manschappen en der eenheden niet aan de volgorde van dit reglement gebonden.
Het is verboden de omschrijving der uitvoeringen met schriftelijke of mondelinge bepalingen uit te breiden of nader vast te stellen, ook daar waar voor de uitvoeringen speelruimte is.
2. De officieren moeten in alle exercitiën en toepassingen uit dit reglement, in de door hen bekleedden en in de naast hogere rang, praktisch kunnen optreden. Hun theoretische kennis zal het gehele reglement omvatten.
De militie- en de reserve -officieren, zomede de onderofficieren en korporaals, met inbegrip van het militie- en het reservekader, moeten met de functies uit dit reglement, aan hun rang verbonden, zowel praktisch als theoretisch bekend zijn.
3. Als uitgangspunt dient, dat waar voor de ene *gevechtsoefening* ener compagnie als zodanig, niet over minstens 72 man beschikt wordt, zijnde drie sectiën van 24 man en een sectie door een vlag voorgesteld, de sterkte zo mogelijk met de manschappen van een of meer compagnieën tot minstens dat aantal zal worden opgevoerd.
Oefeningen in de verspreide orde met een sectie zullen niet worden gehouden, indien over minder dan 24 man beschikt wordt.
4. Voor andere dan *gevechtsoefeningen* kunnen, naarmate van het doel en de voorhanden sterkte, de manschappen van een of meer sectiën ener compagnie door lijnen worden voorgesteld.
5. Nu en dan zullen, waar mogelijk, enkele compagnieën of enkele bataljons worden samengevoegd tot oefeningen met een compagnie of bataljon op of nabij de oorlogssterkte, ten einde de officieren en het kader bedrevenheid te doen verkrijgen in de aanvoering van eenheden en onderdelen op zodanige sterkte.
Voor soortgelijke oefeningen moeten gevechtsexercitiën op de voorgrond staan.
6. De nieuw aangestelde officieren zullen, het eerste jaar na hun benoeming, bij het onderricht uit de s.s. aan de jongere lichte der militie, als onderwijzer optreden en hiervan niet worden vrijgesteld dan met goedkeuring van dan b,ct.
7. Voor het theoretisch onderricht moeten de eisen der praktijk en der instructie maatstaf zijn.
Ten einde het reglement met de verlangde juistheid te kunnen onderwijzen en toepassen, is het noodzakelijk dat officieren en kader de tekst der "*Uitvoeringen*" - inzonderheid die omschreven staat in de punten 51 tot en met 56, 58 tot en met 60, -- *stiptlijk* weten weer te geven; het woordelijk kunnen opzeggen mag evenwel niet geveerd worden.
Wat het kader betreft, geldt het gestelde in de vorige alinea alleen ten aanzien van de "*Uitvoeringen*" omschreven in de punten, welke in het examenprogramma voor den betrokken rang vermeld zijn.

HET COMMANDO.

8. Alle cos moeten op luiden, bevelenden, levendige toon worden uitgesproken. Een slap uitgesproken co leidt tot slaphed in de uitvoering.

Het reglement onderscheidt twee soorten van cos: die van de waarschuwing en die van de uitvoering.

Tussen een w,co en het u,co mogen geen verklaringen gegeven of opmerkingen gemaakt worden.

Indien in dit reglement aan een u,co een w,co voorafgaat, is het door twee liggende streepjes daarvan afgescheiden.

De laatste lettergreep der w,cos, moet enigszins worden aangehouden.

De u,cos moeten, waar door dit reglement gelijktijdigheid van uitvoering gevorderd wordt, kort worden uitgesproken. Deze u,cos zijn met KAPITALE LETTERS uitgedrukt.

Wordt geen gelijktijdigheid in de uitvoering gevorderd, dan moet ook het u,co enigszins aangehouden worden. Deze u,cos zijn met *cursieve letters* gedrukt.

Waar in vervanging van bevelen *aanwijzingen* worden gegeven, moeten deze duidelijk, d.w.z. langzaam, luid en op bevelenden toon worden uitgesproken.

SOLDATENSCHOOL.

Inleiding.

9. Het onderricht wordt in den regel gegeven door onderofficieren en korporaals.
10. De manschappen zullen trapsgewijs aan het dragen van wapens, de ransel en de op volle zwaarte gebrachte uitrusting gewend worden.
11. In *de houding* staat de soldaat stil en ziet rechthout. De hielen zijn op dezelfde lijn en zo dicht mogelijk bij elkaar als de gestalte van de man gedooft; de voeten iets minder geopend dan winkelhaaks en beiden evenveel naar buiten gekeerd; de knieën gestrekt zonder stijfheid; de schouders doorzakkende, even hoog en evenveel teruggetrokken zonder de lenden te buigen; de armen natuurlijk hangende; de handen plat met licht gebogen en aan elkander gesloten vingers, terzijde tegen de benen; het hoofd ongedwongen rechtop, de kin ingetrokken zonder de hals te bedekken.
Opm.: Hoezeer *langdurig* stilstaan dient te worden vermeden, moet toch in het stilstaan allengs geoefendheid worden verkregen.
12. Op het co: *Op de plaats= rust*, kan de man zich enigszins bewegen, doch blijft in front en met een voet op de lijn van het gelid. Het spreken is verboden, tenzij de onderwijzer het uitdrukkelijk heeft toegestaan; in geen geval mag echter door in het gelid staanden onderling *overluid* worden gesproken.
De houding wordt hernomen op het co: *geeft= ACHT*.
Opm.: Bij het aantreden stellen de manschappen zich op de plaats rust.
13. Op een gelid aantredende, stellen zich de manschappen van den rechter- naar den linkervleugel volgens de grootte, met zoveel tussenruimte, dat de man door de rechterhand op de heup te plaatsen, met de duim naar achteren, de overige vingers aaneengesloten naar voren en daarbij de rechterelleboog in de lijn van het gelid te brengen, de arm van zijn nevenman even kan aanraken.
Opm.: Op deze wijze zal, waar dit gedurende de bewegingen in gesloten orde nodig is, met de elleboog aan de zijde naar welke het verband moet worden bewaard of de richting moet worden genomen, de tussenruimte in het gelid worden beoordeeld.
14. Op twee gelederen vormt ieder man uit het achterste gelid met zijn voorman een *rot*; een vleugelman, die geen man achter zich heeft, wordt een *blind rot* genoemd. De manschappen staan, na het aantreden op twee gelederen, van de rechter- naar de linkervleugel, rotsgewijze volgens de grootte, de langste man van ieder rot in het voorste gelid.
In de frontformatie, zowel op de plaats als in de mars, is de afstand van het achterste gelid tot het voorste, tenzij het anders is voorgeschreven, gelijk aan armlengte, zijnde ongeveer 60cm (zie punt 65).
15. Het nummeren geschiedt van de rechter- naar de linkervleugel op het co: *Nummeren*. De manschappen draaien, totdat zij hun nummer moeten afroepen, het hoofd en ogen naar rechts. Op twee gelederen aangetreden tellen beiden gelijktijdig af.

16. Moet stilstaande, op een u,co een der voeten verplaatst worden, dan zal, indien een w,co voorafgaat, bij dit laatste, het lichaamsgewicht op de andere voet worden overgebracht.
17. Is de uitvoering van een co in bewegingen onderverdeeld, dan zullen deze elkaar, bij geoeffende manschappen, stilstaande en in de gewone pas, met de snelheid van deze, in de looppas met de snelheid van de looppas opvolgen.
18. Om van een gelid twee gelederen te doen formeren, is het co: *Formeert twee gelederen*= MARS. Op het u,co sluiten de oneven nummers als voorste gelid op no.1 aan; de even nummers sluiten als achterste gelid aan op no. 2, die zich achter no.1 plaatst.
Op het co: *Formeert een gelid*= MARS, wordt op tegengestelde wijze tot de opstelling op een gelid overgegaan.
19. Op de cos: RUST en *Ingerukt*= MARS, brengen de manschappen, wanneer zij niet met het geweer bewapend zijn, de militairen groet en wordt het gelid verlaten. Op het co: *Verzamelen* treedt de klasse tegenover de onderwijzer, met het front naar dezen, weder aan.
20. Is het bij de oefening uit deze school nodig, dat een beweging wordt overgedaan en is het tot doen terugkeren in de vorige houding, opstelling of formatie geen co voorgeschreven, dan zal gecommandeerd worden: *Herstelt*.

HOOFDSTUK 1

(gymnastische oefeningen)

Zie voorschrift voor de Gymnastische oefeningen.

HOOFDSTUK 1A.

(De passen.)

21. De lengte van de passen en hun snelheid bedragen: de gewone pas 75cm en 120 in een minuut: de achterwaartse pas 37.5cm en 120 in de minuut; de looppas 90cm en 165 in de minuut.
Opm.: De lengte van de passen wordt gerekend van hiel tot hiel.
Bij het aanmarcheren van de plaats wordt de eerste pas van de halve lengte gemaakt (punten 22, 25, 38, 39).
Waar in dit reglement de pas als maat voor een afstand, tussenruimte of kleine verplaatsing is genoemd, worden de gehele passen van 75cm bedoeld; als maat voor achterwaartse kleine verplaatsingen zijn nochtans achterwaartse passen bedoeld.
22. De gewone pas wordt aangenomen op het co: *Voorwaarts= MARS*.
Uitv: Aanmarcheren met het linkerbeen. Gedurende het gaan helt het bovenlijf naar voren; bij iedere pas wordt het licht gebogen been met de punt van de voet een weinig naar buiten gekeerd, dicht langs de grond vooruitgebracht en zonder stampen neergezet; de hiel raakt het eerst de grond, het lichaamsgewicht wordt snel, doch geleidelijk, op de voetbal en daarna op de tenen overgeplaatst. De armen worden natuurlijk bewogen.
Opm.: De onderwijzer zal uit de natuurlijke gang van de man de militairen pas ontwikkelen. Bij het eerste onderricht laat hij de manschappen in een groot vierkant, op enige meters afstand, achter elkaar gaan. Hij probeert de oorzaken van de fouten op te sporen en ze te verbeteren en hij ziet toe, dat het hoofd in zijn stand blijft, dat de schouders niet verdraaid en de benen niet gekruist worden, dat de knieën niet te hoog worden opgelicht, dat de hiel van de achterste voet van de grond gaat, zodra de voorste voet wordt neergezet en dat de pas van de bepaalde lengte wordt gemaakt. Hij zal proberen ook de voorgeschreven tijdmaat zo snel als mogelijk te bereiken, waarna in de pas moet worden gemarcheerd.
23. Bij het onderricht in de gewone pas zal de manschappen worden geleerd de pas te veranderen door de voet, die achter is, snel tegen de voorste bij te trekken en met deze aan te marcheren. Voor de hele klas gelijktijdig gebeurd dit op het co: *Verandert den pas= MARS*.
24. De achterwaartse pas wordt slechts over een zeer kleine ruimte gebezigd. Op het co: *Achterwaarts= MARS* wordt begonnen met het linkerbeen; de knieën blijven nagenoeg gestrekt, de armen worden niet bewogen.

25. De looppas wordt aangenomen op het co: *Looppas*= MARS.

Uitv: Naar de beginselen van de gewone pas; het bovenlijf helt meer voorover; het gewicht van het lichaam wordt bij iedere pas, met gebogen knie, op de voetzool opgevangen; de mond blijft gesloten.

Met het geweer aan de schouder (punt 51) zal de man met de linkerhand wapens en gereedschap vasthouden. Een vrije hand - ongewapend zijn dus beide handen - wordt tot een vuist gemaakt en evenals de winkelhaaks gebogen arm, tegen het lijf gehouden.

Opm.: Bij de beoefening van de looppas moet tot doel gesteld worden, dat de man in zijn gang met volledige bepakking, op nagenoeg vlak terrein, 300m kan afleggen, zonder buiten adem te raken en daardoor niet in staat te zijn tot vuren.

26. Het halt maken geschiedt op het co: *Sectie*= HALT door de voet van het zich bewegende been op de gewone afstand neer te zetten, de andere bij te trekken en de houding aan te nemen.

Opm.: Voor het halt houden uit de looppas geldt het bepaalde in de 2e al. Van punt 76.

27. Om van de looppas de gewone pas te doen aannemen is het co: *Gewone pas*= MARS.

Opm.: Als de opmerking bij punt 26.

HOOFDSTUK 2

(exercitiën in gesloten orde)

EERSTE ONDERDEEL.

(Exercitiën op een gelid zonder geweer.)

28. De klassen zijn in de regel niet sterker dan tien manschappen. Op de vleugels is een guide geplaatst, zijnde een gegradueerde of geoefende man. De oefeningen in de mars geschieden in dit onderdeel met de gewone pas.

De richtingen.

29. Cos: 1ste *Guides....passen voorwaarts= MARS.*
2de *Rechts (links)= richten.*
3de STAAT.

Uitvn.: 1ste De gs doen het genoemd aantal passen en worden door de onderwijzer naar rechts (links) op de aan te nemen richtingslijn bevestigd; de l, (r,)ge neemt daarbij van de r, (l,)ge een tussenruimte gelijk aan de frontbreedte der klasse. De rechter (linker)- vleugelman der klasse wordt daarna door de onderwijzer, naast de r, (l,)ge op de richtingslijn als grondslag gesteld.

2de De manschappen behalve de tot grondslag gestelde, draaien het hoofd en de ogen naar rechts (links) en plaatsen zich, daarbij gelijk aantredende, volgens de in punt 30 vermelde regels op de lijn van richting.

3de De houding aannemen.
Opm.: De arm waarmee voor de tussenruimte wordt zorg gedragen, wordt eerst op het co: STAAT, in de houding teruggebracht.

30. De onderwijzer, die bij het uitspreken van het 2de en 3de co ongeveer acht passen voor en met het front naar de klasse staat, let op de nakoming van de volgende regels:
Dat de man het lichaam niet achterover of het hoofd voorover buigt en dit slechts zoveel op zijde draait als nodig is, om de richting te kunnen beoordelen;
Dat hij bij het richten niet de richtingslijn overschrijdt.

31. Na het 3de co begeeft de onderwijzer zich drie passen uitwaarts van de vleugel, die tot grondslag gediend heeft, maakt front naar het gelid en noemt de nummers, die niet gericht zijn, te beginnen met de meest nabij staande. De genoemde manschappen verbeteren daarop hun richting.

De wendingen op de plaats.

32. Co: *Rechts (links)*= OM

Uitv.: *1ste bew.*: De linker (rechter)- voet naar de genoemde zijde een kwartcirkel omzetten, met de holte een halve handbreedte voor de punt van de rechter (linker)- voet.

2de bew.: De rechter (linker)- voet als in de houding, naast de linker (rechter) plaatsen.

Opm.: Het lichaam volgt ongedwongen de beweging van de voeten. Op het juist plaatsen der hielen (punt 11) moet nauwgezet worden gelet.

Komt de klas bij de wending in front dan is het co: *Rechts (links)*= FRONT.

33. Co: *Rechtsom*= KEERT.

Uitv.: *1ste bew.*: De linkervoet plaatsen als bij de eerste bew. van de wending *rechts*= OM, doch de punt een weinig naar binnen gekeerd.

2de bew.: De rechervoet oplichten en rechts omgaande, op de plaats een halve cirkel omzetten.

3de bew.: De linkervoet, als in de houding, naast de rechter plaatsen.

Opm.: Als in de eerste en de tweede opm. bij punt 32.

Regels voor de marsen.

34. De marsen worden onderscheiden in de front-, de flank- en de schuine mars.

Bij de frontmars is de r,ge, bij de flankmars de ge aan het hoofd en bij de schuine mars de ge naar de zijde der beweging, met het onderhouden van de marsrichting belast.

De ge, die de marsrichting moet onderhouden, zorgt rechtuit te marcheren, door twee in zijn marsrichting gelegen punten in het oog te nemen en voorts de schouders vierkant te houden.

35. De frontmars wordt slechts over korte afstanden uitgevoerd; daarbij worden tussenruimte en richting naar de rechterzijde gehouden.

36. Bij de flankmars volgen de manschappen het voetspoor van hun voorganger, zorgen zich op dezen te dekken en de afstand te behouden.

37. Bij de schuine mars zorgen de manschappen de schouders vierkant te houden; zij marcheren zonder slingeren recht voor zich uit en zien toe zich niet te ver te verwijderen van hun nevenman naar de zijde der beweging, of zich te veel achter deze te voegen.

De schuine strekking maakt een halve rechte hoek met de voorwaartse; de onderwijzer kan echter de betrokken ge, bij het doen aannemen van de schuine mars, ter bepaling van een gewilde strekking, een punt aanwijzen, waarop deze moet aanmarcheren.

Het aanmarcheren.

38. Zowel uit de opstelling in front als uit die uit de flank kan aangemarcheerd worden op een der cos: 1ste: *Voorwaarts*= MARS.

2de: *Rechts (links) uit de flank*= MARS.

3de: *Rechtsomkeert*= MARS.

Uitv.: 1ste: Aanmarcheren als in punt 22.

2de: Wenden als in punt 32, met dit verschil, dat bij de tweede bew. de voet niet wordt bijgetrokken maar met deze, in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

3de: Wenden als in punt 33, met dit verschil, dat bij de derde bew. met de linkervoet, in het nieuwe opstellingsfront, wordt aangemarcheerd.

39. In de schuine mars wordt aangemarcheerd op het co: *Schuinsrechts (-links)*= MARS, waarop met het linkerbeen, in de te volgen strekking, wordt begonnen.

De wendingen in de mars.

40. Voor deze wendingen wordt, naar gelang zij naar rechts of links plaats hebben, het u,co uitgesproken op een ogenblik, dat de rechter(linker)- voet op de grond komt. Bij de uitvoeringen volgt het lichaam ongedwongen de bewegingen der voeten.

41. Co: *Rechts (links) uit de flank*= MARS.

Uitv.: 1ste bew.: De linker(rechter)- voet met iets verkorte pas neerzetten, de punt een weinig naar binnen gekeerd.

2de bew.: De andere voet met een kleine voorwaartse verplaatsing in het nieuwe front omzetten.

3de bew.: Met eerstgenoemde voet in het nieuwe front aanmarcheren.

42. Co: *Rechtsomkeert*= MARS.

Uitv.: 1ste bew.: De linkervoet met iets verkorte pas neerzetten, de punt naar binnen gekeerd.

2de bew.: De rechervoet oplichten en rechtsomgaande een halve cirkel omzetten.

3de bew.: Met de linkervoet in het nieuwe front aanmarcheren.

43. Co: *Schuinsrechts(-links)*= MARS.

Uitv.: 1ste bew.: De linker(rechter)voet met iets verkorte pas neerzetten, de punt een weinig naar binnen gekeerd.

2de bew.: Met de andere voet in de nieuwe richting aanmarcheren.

44. Om uit de schuine mars een frontmars te doen aannemen is het co: *Voorwaarts*= MARS, waarop overeenkomstig de uitv. van punt 43 gewend wordt.

Het halt houden.

45. Gaat het halt houden met een wending gepaard, dan moet het u,co worden uitgesproken als in punt 40 is aangegeven.
Uit alle marsen wordt halt gehouden op het co: *Sectie*= HALT; is het gelid in een schuine mars dan wordt op het u,co in front gewend als in punt 43 met dit verschil, dat bij de laatste bew. de voet in de houding wordt bijgetrokken.
46. U, de flank- en de frontmars zal het halt houden ook beoefend worden op cos:
1ste: *Rechts (links) uit de flank*= HALT, en
2de : *Rechtsomkeert*= HALT.
Uitv.: 1ste: Wenden als in punt 41 met dit verschil, dat bij de laatste bew. de voet in de houding wordt bijgetrokken.
Uitv.: 2de: Wenden als in punt 42, met het verschil in de vorige alinea omschreven.

De opmarsen.

47. Co: *Rechts (links) opmarcheren*= MARS.
Uitv.: OP DE PLAATS UIT DE OPSTELLING IN FRONT: De r, (l) ge wendt rechts (links). De andere ge en de manschappen gaan, ieder voor zich, met een enigszins versnelde pas, langs de kortste weg, naar hun plaats op de nieuwe frontlijn, houden aldaar halt, richten zich naar rechts (links) en nemen de houding aan.
OP DE PLAATS UIT DE OPSTELLING UIT DE FLANK: De voorste ge blijft staan; de andere ge en de manschappen formeren het front rechts (links) van de voorste ge en gaan daartoe, ieder voor zich, met een enigszins versnelde pas, langs de kortste weg, naar hun plaats op de frontlijn, houden aldaar halt, richten zich links (rechts) en nemen de houding aan.
IN DE MARS: Naar de beginselen als op de plaats. De ge op welke de beweging geschiedt, verkort, na zo nodig de vereiste wending gemaakt te hebben, de pas tot de halve lengte; de andere ge en de manschappen versnellen de pas een weinig en nemen, op de frontlijn gekomen, de pas van de eerstgenoemde ge aan. Op het co: *Voorwaarts*= MARS wordt de pas van de gewone lengte hernomen.
Opmn.: Wordt gedurende of onmiddellijk na het opmarcheren, *Sectie*= HALT gecommandeerd, dan wordt door de gs en de manschappen halt gemaakt voor zoveel zij reeds op de frontlijn zijn of zodra zij erop komen.
De onderwijzer zal ook doen opmarcheren in ene richting, welke niet rechthoekig staat op die, waarin de klas is opgesteld of marcheert. Hij zal daartoe vooraf, voor allen hoorbaar, de guide waarop de beweging moet geschieden, de strekking aanduiden.

TWEEDE ONDERDEEL.

(Exercitiën op een gelid met het geweer.)

48. De klassen zijn in de regel niet sterker dan tien manschappen. Zij treden aan met het geweer bij de voet. De bewegingen met het geweer geschieden, voor zover niet anders is bepaald, slechts met de armen en handen; het overige gedeelte van het lichaam blijft, zoveel doenlijk, stil.
Het op de grond plaatsen van de kolf moet zonder stoten geschieden.

ALGEMENE BEHANDELING VAN HET GEWEER.

Het geweer bij de voet.

49. In de *houding* met het geweer bij de voet heeft de man dit, met bijna gestrekte arm, in de rechterhand omvat, tussen de duim en de overige, flauw gebogen en samengevoegde vingers; de hiel van de kolf aan de buitenzijde naast en tegen de punt van de rechtervoet; de ontladstok naar voren; de tromp ongeveer anderhalve handbreedte van het lichaam.
Opm.: Waar in de verdere punten gesproken wordt van "de houding", zonder meer, wordt de houding van het geweer bij de voet bedoeld.
50. Gedurende het rusten op de plaats met het geweer bij de voet, wordt dit met de rechterhand tussen de banden vastgehouden. De kolf blijft op haar plaats.

Het aan de schouder hangen en het afzetten.

51. *Co: Aan den schouder= geweer.*
Uitv.: Met de rechterhand de loop naar rechts draaien en het geweer met de linkerhand tussen de banden vastnemen; de geweerriem met de rechterhand ter hoogte van de onderhand aanvatten, de palm der hand naar boven; terwijl de linkerhand weer in de houding wordt gebracht, het geweer zonder slingeren, ongeveer in evenwicht, aan en achter de rechterschouder hangen, de hiel van de kolf nagenoeg loodrecht boven de punt van de rechtervoet; de hand -de geweerriem omvattend, de knokkels van de vuist recht op en neer, de duim aan de vingers gesloten -naar beneden laten glijden tot de duim ter hoogte van een handbreedte onder de okselholte gekomen is.
Opm.: Bij het rusten op de plaats mag de geweerriem worden losgelaten.
52. *Co: Zet af= geweer.*
Uitv.: De rechterhand een weinig vooruitbrengen zodat de kolf naar voren komt; het geweer met de linkerhand -de duim en de vingers in de ladegroeven -van de schouder lichten; het met de rechterhand aanvatten als in punt 49; de linkerhand in de houding terugbrengen en het geweer bij de voet zetten.

Het presenteren en het afzetten.

53. Co: *Presenteert= GEWEER.*

Uitv.: *1ste bew.:* het geweer met de rechterhand oplichten en rechtshandig voor het midden van het lichaam brengen met de ontlaadstok naar voren; te gelijk het met de linkerhand, zonder de geweerriem te grijpen, aanvatten, de duim in zijn gehele lengte op de linkerladegroef, de overige vingers aaneengesloten, met het voorste lid in de andere groef, de pink in het benedeneinde. De linkerarm winkelhaaks en zo dicht mogelijk bij het lijf.

2de bew.: Met de rechterhand de greep omvatten.

Opm.: Is het geweer aan de schouder, dan wordt het met de linkerhand, als in punt 52, van de schouder genomen en overigens in de aangeduide houding gebracht op het co: *Presenteert= GEWEER.*

54. Co: *Zet af= geweer.*

Uitv.: Het geweer met de rechterhand aanvatten als in punt 49, de linkerhand in houding brengen en het geweer bij de voet zetten.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

55. Co: *Knielen.*

Uitv.: De rechtervoet, op de hiel, tot evenwijdig aan het gelid, naar rechts draaien; tegelijkertijd met de linkervoet aan halve pas schuinsrechts naar voren doen, in de knieën doorzakken, de rechterknie op de grond plaatsen; op de rechterhiel gaan zitten met het bovenlijf rechttop. Gedurende het vooruitbrengen van de linkervoet wordt het geweer een weinig naar voren verplaatst en bij het doorzakken met de linkerhand als voor het presenteren en met de rechterhand in de greep aangevat. Gezeten zijnde ziet de man in het oorspronkelijk front rechtuit; het geweer wordt met beide handen opgelicht, vlak gebracht en met de kolf rechts naast en tegen de rechterknie op de grond geplaatst, de loop naar boven, de tromp voor het midden van het lichaam en ter hoogte van de kin; de linkervoorarm rust nabij de knie op de linkerzijde.

56. Co: *Liggen.*

Uitv.: De man zakt in beide knieën tot op de grond door en legt zich, daarbij gebruik makend van de linkerhand, voorwaarts en een weinig naar rechts neder. De voeten worden daarna drie a vier handbreedten gespreid. Het geweer wordt, met de voorlade over de linkervoorarm, op de grond gelegd, de knop voor en nabij de rechterschouder en naar boven.

Opm.: De man zal toezien, dat bij het liggen geen zand of vuil in de loop, aan het vizier, in het magazijn of aan de grendel komt.

57. Wordt knielen of liggen gecommandeerd als het geweer aan de schouder is, dan wordt dit, voor de uitvoering, bij de voet geplaatst.

58. Co: *Opstaan.*

Uitv.: KNIELENDE: De man vat het geweer met de rechterhand voor de linker-, laat het uit deze los, richt zich vlug op, draait op de rechterhiel in front, trekt de linkervoet en het geweer bij en neemt de houding aan.

LIGGENDE: De man grijpt het geweer met de rechterhand, richt zich vlug op, waarbij het geweer tot steun kan dienen, en neemt de houding aan.

Het opzetten en het afnemen der bajonet.

59.Co: *Bajonet= op.*

Uitv.: Met de linkerhand de gevestriem losmaken, met die hand, de knokkels naar het lichaam gekeerd, het gevest der bajonet omvatten; de bajonet uit de schede trekken en haar, naar de monding ziende, op het geweer plaatsen; daarna de houding aannemen.

In de knielende of liggende houding wordt het geweer eerst achteruit gebracht en daarna met de rechterhand voor het vizier aangevat. Na het opzetten der bajonet wordt het geweer in de vorige stand terug gebracht.

60.Co: *Bajonet= af.*

Uitv.: De rechterhand opschuiven en met de duim van deze hand op de gevestpal drukken; naar de monding zien en met de linkerhand de bajonet afnemen; naar de schede zien en de bajonet opsteken, daarna de gevestriem vastmaken en de houding hernemen.

Opm.: Het afnemen der bajonet wordt alleen in staande houding beoefend.

HERHALING VAN HET EERSTE ONDERDEEL.

61. De bewegingen uit het eerste onderdeel worden met het geweer aan de schouder herhaald. Op de vleugels der klasse is daarbij een ge geplaatst.

Opmn.: Staat het geweer bij de voet, dan behoeft het voor wendingen, richtingen of geringe verplaatsingen niet vooraf aan de schouder te worden gehangen. Het geweer wordt alsdan op het w,co een handbreedte rechtshandig opgelicht en na de wending of op het co: STAAT of na het halt houden, bij de voet gesteld. Bij het op de grond plaatsen der kolven zal geen gelijktijdigheid gevorderd worden.

Bij het beoordelen der tussenruimte met de rechterelleboog blijft de hand op haar plaats aan het geweer.

DERDE ONDERDEEL.

(Exercitiën op twee gelederen).

62. De klas bestaat in de regel uit niet minder dan zeven rotten. Op de vleugels van het voorste gelid is een ge geplaatst. Komt het andere gelid voor, dan gaan de gs in dit laatste over; hetzelfde geldt voor een blind rot. De sterkte der klasse zal later, zo mogelijk, tot die ene sectie worden opgevoerd. Bij de als sectie ingedeelde klas worden ook in het achterste gelid gs geplaatst, die zich dekken op de gs van het voorste gelid.
Het nummeren geschiedt op het co van de r,ge van het voorste gelid. Bij de oefeningen uit dit onderdeel met de klas in front, zullen de gelederen afwisselend als voorste optreden.
63. In staande houding gaat het achterste gelid, op het co: *Op...Meter (met standvizier)*, aantredend met de rechervoet, twee voetlengten schuinsrechts voorwaarts; op het co: *Roffel* wordt door het achterste gelid, alvorens de kolf op de grond te zetten, met een tegenovergestelde beweging, de gewone plaats hernomen.
64. De opmarsen hebben gelidsgewijze plaats als in het eerste onderdeel. De gs en de manschappen van het gelid, dat achter komt (blijft), dekken zich, in de lijn van hun gelid gekomen, op hun voorlieden.

De richtingen.

65. Het richten wordt beoefend als in het eerste onderdeel, met uitzondering dat geen vleugelmannen tot grondslag wordt gesteld en dat de onderwijzer bij het uitspreken van het tweede en derde co zich plaatst als in punt 31.
Zijn in het achterste gelid gs opgesteld, dan blijven deze bij het richten op het eerste co op hun plaats.
De guide in het achterste gelid aan de zijde waarnaar gericht wordt, of, zo zich daar geen guide bevindt, de vleugelmannen, strekt, nabij de richtingslijn gekomen, de linkerarm horizontaal voorwaarts en plaatst zich zodanig dat hij met de vingertoppen de achterzijde van de linkerschouder van zijn voorman even aanraakt, dekt zich op deze en brengt onmiddellijk daarna de linkerarm weer in de houding. De overige manschappen van het achterste gelid en de guide aan de tegenovergestelde zijde van de richting, richten zich overeenkomstig het bepaalde in de punten 29 en 30 naar de bevolen zijde en dekken zich tegelijkertijd op hun voorlieden.
Opmn.: Bij het halt houden bakemen de guides, zonder daartoe een co af te wachten, de richtingslijn ongeveer een pas voor het front af, waarna de onderwijzer de vereiste cos doet.
Het richten moet bij de geoefende manschappen snel geschieden.
66. Op het co: *Rechts (links) = richten* kan op de r, (l,) ge ook in de lijn van het gelid worden gericht. Een afbakening der richtingslijn heeft daarbij niet plaats.
Voor het uitspreken van het co: *staat* plaatst de onderwijzer zich als in punt 31.

De flankopstellingen en de flankmarsen.

67. Gedurende een flankmars worden de afstanden bewaard door het gelid dat het laatst voor was; bij een mars met vieren geschiedt dit door de buitenrij van dat gelid en hebben de afstanden de grootte als door de bewegingen van punt 70 worden verkregen.
De rotten of de afdelingen van vieren, zijnde van beide gelederen de nummers 1 en 2,3 en 4, enz. marcheren gericht met de man, die voor de afstand zorgt. De ge voor het gelid of voor de rij, waarin de afstanden bewaard worden, is met het onderhouden der marsrichting belast.
Opm.: De onderwijzer zal een als sectie ingedeelde klas, zo nodig, waarschuwen aan welke zijde het gelid marcheert, dat het laatst voor was.
68. In de formatie met vieren zullen, bij alle overgangen tot twee gelederen, hetzij in front of uit de flank, op het w,co, de even nummers zich in hun rij ter hoogte van hun plaatsen begeven, op welke zij gedurende de uitvoering moeten komen. Stilstaande doen zij daartoe een pas van de vereiste lengte achter(voor)- waarts; in de mars verkorten(verlengen) zij daartoe de pas.
69. Bij de overgangen in de mars tot of uit de flankmars met tweeën of vieren, wordt de tijdmaat van de pas niet verbroken. De opmars blijft hiervan uitgezonderd.
70. Om uit de formatie met tweeën in die met vieren over te gaan is het co: *Met vieren*= MARS.
Uitv.: OP DE PLAATS: De even nummers stellen zich, aanvangende met de buitenvoet, met een pas van daartoe vereiste lengte, naast de oneven nummers van hun afdeling van vieren. Oneven nummers, die geen even nummers naast zich krijgen, gaan, evenals de gs door een pas van vereiste lengte zijwaarts te doen, in de buitenrij van hun gelid.
IN DE MARS: De gs en de manschappen die in de buitenrijen moeten komen, begeven zich daarin door de binnenschouder voor te brengen en door de pas te verlengen (verkorten).
71. Om uit de formatie met vieren in die met tweeën te doen overgaan is het co: *Met tweeën*= MARS.
Uitv.: OP DE PLAATS: De buitenrijen begeven zich, aanvangende met de binnenvoet, met een pas van daartoe vereiste lengte, op hun plaats op twee gelederen.
IN DE MARS: De buitenrijen brengen de buitenschouder voor en voegen zich op twee gelederen.
72. Co: *Met rotten rechts (links)*=MARS.
Uitv.: Het voorste rot of de voorste afdeling van vieren verandert rechthoekig of tot in een strekking door de onderwijzer aangegeven van marsrichting. De manschappen onderhouden de tussenruimte en de richting naar de uitkomende vleugel en maken de passen kleiner, naarmate zij zich dichter bij de spil bevinden. De man aan de spil verkort de pas zoveel als nodig is en wint door het beschrijven van een kleine cirkelboog grond naar voren. In de nieuwe marsrichting aangekomen wordt de pas van de gewone lengte hernomen en in de nieuwe richting doorgemarcheerd. De volgende rotten of afdelingen van vieren

marcheren door tot in de lijn, waar de beweging van de voorgaande afdeling begonnen is en veranderen aldaar, op gelijke wijze, van marsrichting.

Opm.: Deze beweging zal ook beoefend worden onmiddellijk na een overgang tot de flankmars. Het w,co daartoe wordt dan door de woorden: *Met rotten rechts (links)* gevolgd.

73. In de formatie met vieren kan op de cos van de punten 39 en 43, tot de schuine mars en op de cos van de punten 44 en 45 weer tot de flankformatie worden overgegaan. Gedurende de schuine mars zullen de manschappen, in de buitenrij naar de zijde der beweging, de afstanden bewaren.

Uit de formatie in front overgaan tot de formatie met vieren.

74. Voor deze overgangen: 1ste op de plaats, 2de tevens aanmarcherend, 3de in de mars en 4de tevens halt makend, zijn respectievelijk de cos:

1ste: *Met vieren rechts (links)*= OM.

2de: *Met vieren rechts (links) uit de flank*= MARS.

3de: *Met vieren rechts (links) uit de flank*= MARS.

4de: *Met vieren rechts (links) uit de flank*= HALT.

Uitvn.: De manschappen die in de binnenrijen moeten komen:

1ste: Wenden op de plaats.

2de: Marcheren uit de flank aan.

3de: Wenden in de mars.

4de: Maken uit de flank halt, als in het eerste onderdeel.

De gs en de manschappen, die de buitenrijen moeten vormen, voegen zich, met het bevolen front op hun plaats in de afdeling van vieren. Bij de beweging onder 2de bedoeld, beginnen laatstgenoemden met dezelfde voet als de manschappen der binnen rijen.

Uit de formatie met vieren overgaan tot de formatie in front.

75. Voor deze overgangen: 1ste op de plaats, 2de tevens aanmarcherend, 3de in de mars en 4de tevens halt makend, zijn respectievelijk de cos:

1ste: *Links (rechts)*= FRONT.

2de : *Links (rechts) uit de flank*= MARS.

3de: *Links (rechts) uit de flank*= MARS.

4de: *Links (rechts) uit de flank*= HALT.

Uitvn.: De binnenrijen verrichten de bevolen bewegingen als in het eerste onderdeel. De gs en de manschappen in de buitenrijen voegen zich, daarbij het bevolen front aannemende, op hun plaats in het gelid.

Het oefenen met de looppas.

76. De bewegingen in de mars worden in dit onderdeel ook in de looppas beoefend. Voor de bewegingen in de looppas wordt geen vastheid van uitvoering gevorderd, alle u,cos zullen dienvolgens op enigszins aangehouden toon worden uitgesproken.

Bij de frontmars en bij de schuine mars uit deze, neemt het achterste gelid als de looppas wordt gebezigd, op het u,co dubbele afstand van het voorste. Alvorens halt te houden of bij het overgaan tot de gewone pas, alsook bij een overgang tot

de flankmars met vieren, wordt door het achterste gelid, tevens de normale afstand of tussenruimte hernomen.

Het knielen, het liggen en het opstaan.

77. Bij de klas in front verricht het achterste gelid op het co: *Knielen* en het daarop volgende co: *Opstaan*, voor (na) de uitvoering, de bewegingen in punt 63 omschreven.

In de opstelling uit de flank met tweeën houdt ieder man bij het knielen de tromp van zijn geweer aan de buitenzijde van zijn voorman.

78. Bij de klas in front doet het voorste gelid op het co: *Liggen*, voor de uitvoering, drie passen voorwaarts. Op het co: *Opstaan* sluit het achterste gelid, na de uitvoering, tot de gewone afstand op.

In de opstelling, uit de flank met tweeën legt de voorste ge of leggen de voorste gs zich neer als bij de frontopstelling op een gelid. Het voorste rot legt zich, terwijl de voeten op dezelfde hoogte blijven, zoveel buitenwaarts van de gs als nodig is om deze niet te raken. De overige leggen zich dienovereenkomstig, evenwijdig met hun voorman, op de grond.

In de opstelling uit de flank met vieren doen de buitenrijen, voor de uitvoering, een pas buitenwaarts. De binnenrijen leggen zich neer, als bij de opstelling uit de flank met tweeën; de buitenrijen leggen zich evenwijdig aan de manschappen der binnenrij van hun gelid. Bij het opstaan wordt aangesloten bij de binnenrijen en de gewone opstelling uit de flank met tweeën of vieren hernomen.

Opm.: Wordt gedurende de mars *Knielen (liggen)* gecommandeerd, dan wordt halt gemaakt en vlug de bevolen houding aangenomen. Is de klas in liggende of knielende houding, dan wordt op een w,co voor het aanmarcheren vlug opgestaan, het geweer aan de schouder genomen en op het co: MARS aangemarcheerd. Deze bewegingen worden voornamelijk beoefend in de flankformatie met vieren.

De stormaanval.

79. De stormaanval zal meestal door snel vuren worden ingeleid, welk vuur met de bajonet op het geweer en, in de regel, op een afstand tussen de 400 en 200m wordt afgegeven.

Na het fluitsignaal tot het tijdelijk ophouden met vuren, doet de onderwijzer het co: *Attaqueren*= MARS.

Uitv.: Op het w,co wordt, na zo nodig de loop gesloten of de knop rechtstandig en weer naar rechts te hebben gebracht, de haanpal naar rechts omgelegd (in staande houding, het geweer bij de voet gezet) en de patroentas met de riem gesloten.

Is de klas geknield, dan wordt, zodra de onderwijzer zich daarvoor plaatst, opgestaan.

Op het u,co wordt met een vlotte pas aangemarcheerd. De onderwijzer geeft, door zijn voorbeeld, de snelheid van het oprukken aan. Een zelfde pas wordt niet gevorderd; de geweren worden in de rechterhand gedragen.

Op ongeveer 200m van het te bestormen punt commandeert de onderwijzer *Looppas*, waarop de manschappen tevens het geweer nemen, ongeveer als bij het vullen van het magazijn en met de rechterhand in de greep.

Even voor de vijandelijke opstelling heft de onderwijzer de kreet *HOERA* aan, die door de manschappen meermalen wordt herhaald; zij storten zich alsdan, zonder op de richting te letten, in de snelste gang, op de vijand.

Nadat in de stelling genoegzaam zou zijn doorgedrongen, commandeert de onderwijzer *Halt*, waarop in de lijn der voorsten halt gemaakt en het co voor het vuren afgewacht wordt.

Opm.: Begint de aanval op geringer afstand dan 200m dan wordt aanstonds in de looppas opgerukt op het co: *Attaqueren, looppas= MARS*.

Het aan rotten zetten en het weder nemen der geweren, enz.

80. Co.: *Aan rotten= geweer.*

Uitv.: Het voorste gelid wendt rechtsomkeert; de manschappen nemen het geweer, zo nodig, van de schouder, vatten het met de rechterhand tussen de banden en plaatsen het, terwijl zij de loop naar rechts draaien, in iedere afdeling van vieren met de kolf nabij de hiel van de buitenvoet; de tegenover elkaar staande manschappen haken de ontlaadstokken ineen en doen in iedere afdeling van vieren de geweren daarna binnenwaarts hellen, totdat ze elkander tegenhouden en steunen. De manschappen maken daarna twee passen achterwaarts.

Op het co: RUST, wordt, voor het brengen van de groet, door het voorste gelid rechtsomkeert gewend.

Opmn.: De ge of gs zullen zo nodig en mogelijk een onvoltallig afdeling van vieren op hun vleugel aanvullen.

Van drie geweren wordt, na een geringe zijwaartse verplaatsing van dat uit het achterste gelid, op overeenkomstige wijze een rot gemaakt.

Op de vleugel overschietende geweren worden, nadat gelederen zich achterwaarts geplaatst hebben, tegen, het naastbij zijnde rot gezet.

81. De onderwijzer laat als regel, alvorens uiteen te doen gaan, de uitrusting dan wel alleen de ransel afleggen.

Co: *Uitrusting afhangen.*

Uitv.: De gs en de manschappen ontdoen zich vlug van hun ransel en plaatsen deze zodanig naast en voor zich op de grond, dat in iedere afdeling van vieren de ransels elkaar met de binnenzijde gelidsgewijze steunen. Daarna wordt de koppel enz., over de ransel gelegd. Op de vleugels overschietende ransels worden, op overeenkomstige wijze, tegen de naastbij zijnden geplaatst. De broodzak wordt, tenzij anders is bevolen, omgehouden.

82. Co: *Ransel afhangen.*

Uitv.: Als in de eerste volzin van de uitv. van *Uitrusting afhangen*.

Opmn.: Is na het afhangen (punten 81 en 82) de klas niet uiteen gegaan, dan wordt tot het doen omhangen gecommandeerd: *Omhangen*.

Bij het af en omhangen helpen de manschappen elkaar.

83. Co: *Verzamelen.*

Uitv.: Is de uitrusting (zijn de ransels) afgelegd, dan treedt de klas aan als bij het afhangen. De uitrusting wordt (de ransels worden) vlug omgehouden en de geweren, die niet tot een rot behoren, worden weggenomen. Naarmate de

manschappen gereed komen, stellen zij zich op, als bij het aan rotten zetten der geweren en rusten op de plaats.
Is de uitrusting (zijn de ransels) niet afgelegd, dan treden de manschappen aanstonds in de laatst bedoelde opstelling aan.

84. Co.: *Neemt= geweer.*

Uitv.: Op het w,co wordt de houding (punt 11) aangenomen, waarbij ieder man zijn geweer met de rechterhand tussen de banden vastpakt. Op het u,co worden de rotten, zonder wringen, voorzichtig uiteengenomen; de manschappen blijven het geweer tussen de banden vasthouden, wonden in fronten stellen zich op de plaats rust.

HOOFDSTUK 3.

(Oefeningen in verspreide orde.)

85. In verband met de meerdere zelfstandigheid van de enkele man, die bij alle uitvoeringen niettemin rekening moet houden met de opstelling of de bewegingen van zijn nevenmannen, worden door de verspreide orde hogere eisen gesteld aan zijn verstand, wilskracht, kalmte en gehoorzaamheid.
86. In de verspreide stand zijn de manschappen in de groep (punt 95) opgesteld met een tussenruimte van in de regel niet meer dan 4 pas.
87. Een onbewegelijke houding, gelijkmatige uitvoeringen, een nauwkeurige richting en een zelfde pas, zullen in de verspreide orde niet gevorderd worden.
88. In beweging zijnde wordt het geweer in een van de handen gedragen, de tromp echter niet lager dan de kolf.
89. Stilstaande wordt front naar de vijand gemaakt. Indien er niet gevraagd wordt, is het geweer bij de voet of als bij het knielen of liggen.
90. Waar niet uitdrukkelijk is bepaald, dat de g,ct de bewegingen doen uitvoeren, hebben deze plaats op de cos van de s,ct. De cos en de overige bevelen van de s,ct worden, in de verspreide orde, in de regel voorafgegaan door een attentie-sein, bestaande in een enigszins aangehouden stoot op de signaalfluit. De cos van de s,ct, waarop de uitvoeringen rechtstreeks moeten plaats hebben, worden alleen dan door een waarschuwing van de betrokken g,ct gevolgd, indien het blijkt, dat het co niet verstaan of begrepen is.
91. Het eerste onderricht bestaat uit de strikt nodige oefeningen op open en effen terrein, met de als sectie ingedeelde klas te houden. Zij dienen om de manschappen met de hun betreffende cos en met de formatie en de bewegingen der sectie in verspreide orde enigszins bekend te maken.
92. Daarna wordt onderwezen op welke wijze het terrein tot verhoging van de kans op eigen vuuruitwerking en tot vermindering der kwetsbaarheid of zichtbaarheid kan benutted worden. Dit onderricht heeft groepsgewijze en buiten het sectieverband plaats.
93. Indien de manschappen genoegzaam opgeleid zijn om binnen de grenzen hun bevoegdheid in de groep, van het terrein partij te trekken, dan zullen de opstelling en de bewegingen der sectie, met inachtneming van de terreingesteldheid, beoefend worden.
94. Nadat de bewegingen der verspreide sectie in het terrein enige malen beoefend zijn, zal het voortgezet oefenen, zoveel mogelijk, op tekens plaats hebben, als o.a. aangegeven zijn in het *Voorschrift op de Velddienst*.

EERSTE ONDERRICHT DER SECTIE.

95. De beide gelederen vormen ieder twee groepen, die in de gesloten sectie, zowel in de front -als in de flankopstelling, naar gelang van hun plaats, de namen dragen van rechter -(linker -)voorste en rechter -(linker -)achterste groep. De gs treden, bij het verspreiden, als ct op van de groep, waar zij in de frontopstelling naast staan.
De indeling in groepen vindt na het aantreden plaats en geschiedt door de r,ge van het voorste gelid. De groepen zijn zo mogelijk even sterk, met dien verstande, dat in de beide rechtergroepen een gelijk en even aantal manschappen wordt ingedeeld.
Bij het verspreiden wordt in de regel tussen de groepen evenveel ruimte genomen, als tussen de manschappen is bevolen.
In de verspreide orde hebben de groepen de namen van: rechter -, tweede -, derde -, en linkergroep.
Het eerste onderricht wordt door een onderofficier gegeven.

Het verspreiden en het verzamelen.

96. Zowel uit de front -als uit de flankformatie geschiedt het verspreiden op de rechter -voorste groep. De linkervoet komt altijd links naast eerstgenoemde, terwijl de rechter -en linker -achterste groepen, in de verspreide sectie, de rechter -en linkervleugelgroepen vormen. Gedurende het verspreiden houden de g,cn zich op, waar zij de beweging van hun groep het gemakkelijkst kunnen leiden.
97. Om de stilstaande of marcherende sectie in de lijn te verspreiden is het
Co: *Op....pas verspreiden.*
Uitv.: UIT DE FLANKFORMATIE: De manschappen der rechter (linker) groepen marcheren naar rechts (links) op en nemen daarbij de bevolen tussenruimten; het hoofd der rechter -voorste groep maakt, zo nodig, halt. Gedurende de beweging wijzen de co der linker -voorste en der achterste groepen de richting van de opmars aan, opdat gedurende deze, ook de ruimte tussen de groepen worden verkregen.
UIT DE FRONTFORMATIE: De manschappen der rechter -voorste groep nemen op de linkervleugelman, die staan blijft of halt maakt, de bevolen tussenruimten. Ieder der overige groepen maakt een flankbeweging naar de vereiste zijde; de manschappen nemen daarbij, door bij opvolging aan te marcheren, de tussenruimten. Zodra de achterste man der groep op de juiste plaats is gekomen, commandeert de g,ct: *Halt.*
98. Om het verspreiden der stilstaande of marcherende sectie met terrein -winnen te doen gepaard gaan, wordt de voorwaarts in te nemen lijn of de , door de tweede groep, te volgen strekking overluid aangegeven.
Co: *Op....pas voorwaarts verspreiden.*
Uitv.: Naar de beginselen als in de lijn. Uit de flankformatie marcheert het hoofd der rechter -voorste groep en uit de frontformatie de linkervleugelman der tweede groep, in de bevolen strekking aan of door.
99. Wordt gecommandeerd *Verspreiden* of *Voorwaarts verspreiden*, dan zijn de tussenruimten gelijk aan die in gesloten orde (punt 13).

100. Wanneer de manschappen voldoende geoefend zijn in het verspreiden, dan zal zulks in de regel in de looppas plaats vinden. Daartoe wordt het desbetreffende co door *looppas* gevolgd.

Bij de marcherende sectie wordt de gewone pas weer aangenomen, zodra de manschappen of de groepen op hun plaats in de verspreide sectie komen.

101. Co: *Verzamelen*.

Uitv.: De g,cn begeven zich met de looppas naar de s,ct en stellen zich, bij dezen het front van de sectie afbakenend, als gs op. De manschappen gaan op hun plaats in de sectie.

Opm.: Wordt *Verzamelen*, *looppas* gecommandeerd, dan nemen ook de manschappen de looppas aan en voegen zich tussen de gs op twee gelederen; beweegt de s,ct zich, dan volgen de gs en worden de gelederen gedurende de mars geformeerd.

Bij het verzamelen -niet in de mars -maakt de s,ct front naar de sectie.

De vuren.

102. De opening van het vuren heeft plaats in de gesloten orde (S. V. I.). Kan het doel niet in het bijzonder worden aangewezen dan vuurt ieder tirailleur op een gedeelte der vijandelijke stelling of op een tegenstander recht voor zich uit.

De g,cn zien toe, dat het vizier wordt gesteld en dat rustig gericht wordt.

Houdt het vuren ondanks herhaald fluitsignaal niet op, dan begeeft de g,ct zich naar de nog vurende manschappen der groep - veelal zal het kruipend moeten gaan -, en doet het vuur eindigen.

103. In beweging zijnde wordt nooit gevuld. Voor iedere verplaatsing leggen de manschappen, na zonodig de knop rechtshandig en weer naar rechts te hebben gebracht, de haanpal naar rechts om en wordt de patroentas met de riem gesloten (Opm. bij punt 104).

Na opnieuw stelling te hebben genomen, zullen de manschappen zodra zij op adem zijn gekomen en, op bevel, inmiddels het vizier versteld hebben, zonder co af te wachten, met vuren doorgaan (S. V. I.).

De marsen in de stormaanval.

104. De front-, flank-, en schuine marsen, het aannemen van de looppas, als de overgangen van de ene mars in een andere, geschieden op de woorden van de daartoe betrekkelijke w,cos der gesloten orde.

De marsen worden gestaakt op het co.: *Halt*.

Bij de front- en de schuine mars zijn de g,cn voor, bij de flankmars aan de van de vijand afgekeerde zijde, nabij het hoofd van hun groep.

Voor iedere frontmars wordt het co voorafgegaan door de aanw.: *Richting op de...groep*

De s,ct bevindt zich gedurende het terrein -winnen of gedurende een terugtrekken, in de regel, voor de richtingsgroep. De ct dezer groep doet, na het aanmarcheren, de aanw.: *Richting rechts (links)* en duidt, zo nodig, aan de betrokken vleugelman, de door dezen te volgen strekking aan. De overige

groepen bewaren het verband, naar de zijde der richtingsgroep. De ruimten tussen de groepen worden door de betrokken vleugellieden onderhouden. Bij zijwaartse of schuinse verplaatsingen wordt het verband bewaard naar de zijde der verplaatsing.

Opmn.: In verspreide orde zal het opzetten der bajonet ook gedurende de mars beoefend worden.

Het omleggen van de haanpal en het sluiten der patroontas (punt 103) geschiedt bij frontmarsen op de aanw.: *Richting op de ... groep*, en bij de overige marsen op de cos voor die marsen.

105. De stormaanval geschiedt op het co: *Attaqueren* en overigens naar de beginselen en de cos van punt 79.

OPLEIDING DER GROEP IN HET TERREIN.

106. Dit onderricht heeft niet op cos doch besprekenderwijze en op waarschuwingen plaats en wordt, zoveel mogelijk, door een onderofficier gegeven.
107. De manschappen zal worden ingeprent, dat het dekking nemen nooit ten koste mag gaan van de eigen vuuruitwerking. zij zullen opmerkzaam gemaakt worden, dat sommige dekkingen, als struiken, heggen, akkergewas, heiningen, enz alleen aan het gezicht onttrekken; dat dunne bomen, halfsteensmuren, enz bovendien, naar gelang van de afstand, enigszins tegen geweerkogels beveiligen; en dat anderhalfsteensmuren, aardwallen niet minder dan 1 meter dik, enz afdoende bescherming geven tegen de kogels der handvuurwapens. (Punt 9 van het Pioniervoorschrift voor de Infanterie 1906).
108. Voor zover terreinvoorwerpen bij het richten tot steun van het geweer kunnen dienen, zal de onderwijzer de tirailleurs leren, hoe zij, in de verschillende houdingen en in verband met hun lichaamsbouw, daarvan het beste gebruik maken.
109. Na telkens de plaats te hebben aangeduid waar een tegenpartij ondersteld wordt, laat de onderwijzer de groep in verschillende richtingen, in een te noemen lijn, stelling nemen. Hij beoordeelt daarna of van het terrein doelmatig is gebruik gemaakt, met name: of de manschappen op de vijandelijke stellingen kunnen richten; of de nevenlieden door het vuren niet zouden gehinderd worden; of door iedere tirailleur een goede houding is aangenomen en of het verband in de groep genoegzaam is bewaard gebleven.
Is een en ander beoordeeld en, zo nodig verbeterd, dan bespreekt de onderwijzer, waar dit dienstig is, de wijzigingen in de opstelling, indien daaruit niet moest geschoten worden en doet die gewijzigde opstelling aannemen.
110. Moet kortstondig stelling genomen worden op een plaats, waar generlei dekking aanwezig is, dan legt de tirailleur zich plat op de grond, tenzij het vuren vordert, dat een andere houding wordt aangenomen.
111. De onderwijzer vestigt er de aandacht op, dat soms langdurig in dezelfde opstelling moet worden stand gehouden en bespreekt de bestemming van de schop, tot het verbeteren van bestaande en tot het opwerpen van kunstmatige dekkingen.
112. Hebben de manschappen een voldoende begrip van de opstellingen in verschillende terreinen, dan leert de onderwijzer hen, zich ook gedurende de beweging, zoveel doenlijk, aan het vuur te onttrekken. Bij het stelling verwisselen wordt alleen dan van de gewone pas gebruik gemaakt, indien de door te trekken ruimte ongevaarlijk is; het zal echter meestal in de looppas gebukt moeten geschieden. De groep wordt daarbij geoefend om verband te houden naar een der vleugels.

113. Ook het kruipend terrein winnen zal beoefend worden.

Bij kleine verplaatsingen wordt daarbij het geweer in de rechter- of in de linkerhand gehouden; bij grotere zal het b.v. met de riem om de hals gehangen worden.

Het kruipen met de romp dicht langs de grond is alleen mogelijk, wanneer de man de beide handen vrij heeft; het is vermoeiend en slechts langzaam wordt terrein gewonnen.

Opmerking.: In het algemeen zal in het gevecht het kruipen alleen dan toepassing vinden, wanneer de beweging der tirailleurlinie tot staan is gekomen en *dekking* meer gewicht in de schaal legt dan *tijd*.

De man zal toezien, dat bij het kruipen geen zand of vuil in de loop, aan het vizier, in het magazijn of aan de grendel komt.

Bijzondere plichten van de tirailleur.

114. Het groepsgewijze onderricht zal tevens strekken om de manschappen met hun overige plichten in de tirailleurlinie bekend te maken. Deze zijn:

Bedaard blijven; met de mede -tirailleurs samenwerken en elkander ondersteunen.

Letten op het attentie -sein van de sect; alle bevelen onmiddellijk uitvoeren; ook uit de beste dekking aanstonds opspringen, indien een co of waarschuwing dit eist. Nooit wijken of keert maken dan op uitdrukkelijk bevel.

Niet op eigen gezag gewonden verzorgen.

Alleen vaardig -maken en schieten nadat de vuuropening gecommandeerd is, uitgezonderd tot waarschuwing of alarmering - indien deze op andere wijze niet tijdig kan geschieden - en tot zelfverdediging.

Het vizier nauwkeurig stellen, altijd scherp en rustig richten en bedenken dat niet *veel* schieten maar *goed* schieten de kansen verbetert en tot het gevechtsdoel nader brengt.

Alleen aan het vuren deelnemen, zolang het doel zichtbaar of aanwezig blijft.

Telkens als daartoe gelegenheid bestaat, uit eigen beweging, de rechtertas, zo nodig, uit de linker aanvullen; als het eigen geweer onklaar mocht zijn, zo mogelijk onverwijd, dat van een gevallene nemen.

Cavalerie ziende opdagen, welke nog niet gemeld werd, "cavalerie" roepen en de richting aanwijzen, waarin deze wordt waargenomen.

Na een aanval de vervolging onder geen voorwendsel voortzetten, nadat *Halt* gecommandeerd is.

Van zijn groep gerakende, zich bij de naastbij vechtende afdeling aansluiten en de bevelen volgen van hem, die daar commandeert. Na het gevecht de eigen compagnie weer opzoeken.

OPSTELLING EN BEWEGINGEN DER SECTIE TOEGEPAST IN HET TERREIN.

115. Deze oefeningen worden op verschillende terreinen gehouden en door een luitenant of onderofficier, als s,ct, geleid. De g,cn treden daarbij niet als mede - onderwijzers, doch in hun tactische taak op; zij waarschuwen niet meer en spreken niet luider dan nodig is.
116. De bewegingen der sectie zullen beoefend worden, zonder daarbij een gevecht op kleine schaal na te bootsen.
Het snel ontwikkelen ener tirailleurlinie naar een gewenste richting of op een gewilde plaats moet vooral worden nagestreefd.
117. De s,ct zal toezien, dat het stelling nemen vlug geschiede; dat uit ieder daarvoor gekozen opstelling de vijand kan worden onder vuur genomen; dat de groepen het verband bewaren en dat zij elkander in haar bewegingen of in haar vuur niet hinderen.
Bij het stelling nemen kan het tot juister beschieting van het doel wenselijk zijn, dat de tirailleurs van een of meer groepen bij elkaar aansluiten.
118. In een ondersteld verdedigend optreden moet de plaatsing der groepen zodanig gekozen worden, dat zij elkaar kunnen ondersteunen en dat het onmiddellijk voor de sectie gelegen terrein, zo ver mogelijk, bestrijkend kan worden onder vuur genomen.
119. Moeten ruimten doorlopen worden, die onder vijandelijk vuur zijn, dan geschiedt dit veelal in de loopas, zogenaamd sprongsgewijze, hetzij door de sectie in haar geheel, hetzij in gedeelten; desnoods door enkele mensen.
De sprongen moeten verassend voor de vijand plaats hebben en zo snel mogelijk worden uitgevoerd.
De lengte van de sprong bedraagt zelden meer dan 80M. Zij is afhankelijk van de afstand waarop men zich van de vijand bevindt, van de uitwerking van het vijandelijk vuur, van de gesteldheid van het terrein en van de toestand van de troep.
De sprongen worden door levendig vuur voorbereid en geschieden in verband en samenwerking met de nevenafdelingen.
Door voortdurende oefening moet bereikt worden, dat de uitvoering van het bepaalde in punt 103, het opspringen en voorwaarts snellen niet vertraagt. Op het co of het teken *Halt* werpen allen zich onmiddellijk neer; zij verbeteren daarna kruipend de opstelling.
Veerkrachtig opspringen, het snel afleggen van de doorlopen afstand en het zich vervolgens plotseling neerwerpen zijn hoofdvereisten.
Opm.: De onderwijzer kan, ter beoefening van verband en samenwerking, twee sectiën naast elkaar doen optreden.
120. Zijwaartse verplaatsingen moeten in het werkzame vuur van de vijand onuitvoerbaar geacht worden, indien daarbij de steun van goede dekkingen ontbeerd wordt.

121. Bij het oefenen in het afslaan van een stormaanval is de bajonet op het geweer geplaatst en zullen, met uitzondering c.q. van de s,ct, alle geweerdragenden aan het vuur deelnemen.
122. De manschappen moet worden ingeprent, dat indien talrijke vijandelijke infanterie, bij helder weer, binnen 400M een bezette stelling aanvallend genaderd is, terugtrekken daaruit over open terrein met een bijna zekere vernietiging gelijk staat. Daarentegen kan de vaste wil om niet te wijken, gepaard aan een goed gebruik van het geweer, een genoegzame zekerheid geven, dat een stormaanval, zelfs van grootte overmacht, zal worden afgeslagen.
123. Tot het afslaan van een cavalerie –aanval moeten verplaatsingen in beginsel worden vermeden. Toch kan het, in een niet versterkte stelling, naargelang van de aanvalsrichting somwijlen doeltreffend zijn, dat de sectie of enige groepen, indien zij niet beschoten worden en daartoe de tijd en de gelegenheid bestaan, zich op een zeer nabij gelegen en voor de ruitery moeilijk genaakbaar punt verzamelen.
124. Het vuur op aanvallende cavalerie wordt, door de rechtstreeks met de aanval bedreigde sectie, niet geopend, dan nadat de ruitery tot 600M genaderd is.
125. Dreigt het, bij het doen of bij het tegenstaan van een aanval, tot een handgemeen te komen, dan moet de man op het gebruik van het geweer als vuurwapen bedacht blijven. Alleen als het schieten, door gemis aan munitie of om het gevaar van eigen kameraden, mocht uitgesloten worden, zal het geweer als stootwapen worden aangewend.
126. De sectie zal bij dit onderricht geoefend worden in de voorbereidende werkzaamheden en maatregelen tot het versterken van een, haar ter verdediging aangewezen, terreinvak, overeenkomstig de daaromtrent gemaakte bepalingen in het *Pioniersvoorschrift voor de Infanterie 1906*. Nadat de normale regels op vlak terrein behandeld en genoegzaam bekend zijn, zullen op onderscheidene terreinen de afwijkingen en vereenvoudigingen besproken worden, die ter plaatse, bij het verbeteren van bestaande en bij het opwerpen van kunstmatige dekkingen, zouden voorkomen.

Bijzondere plichten van de groepscommandant.

127. Behalve de verplichtingen, die te zijnen aanzien uit de voorgaande punten van dit hoofdstuk voortvloeien, zal de g,ct nog het volgende in acht nemen:
 De tirailleur aanwijzen, die hem zo nodig onmiddellijk vervangt.
 Een goed voorbeeld geven en toezicht houden op alle uitvoeringen van zijn groep.
 Niet in beweging, zich achter of in zijn groep zodanig opstellen, dat hij de vijand kan waarnemen en, zo enigszins mogelijk, ook door de s,ct wordt gezien.
 De aanwijzingen *Levendiger vuren* en *Langzamer vuren* doen wanneer zulks nodig blijkt.
 Des vereist in bedekt terrein een of meer manschappen aanwijzen, om het verband met de nevgroep in de richting van de s,ct te onderhouden.

Het langzaam vuren tijdelijk doen ophouden indien het schieten voor afdelingen van de eigen partij gevaarlijk wordt.

De eigen munitie, zo nodig, aan de tirailleurs uitgeven; bij elke daartoe gunstige gelegenheid de munitie van buiten gevecht geraakten doen nemen en deze, zomede de overige aanvullingen, over de groep verdelen.

Bij vermenging met een andere groep een gedeelte van de door elkaar geraakte groepen onder zijn co nemen.

HOOFDSTUK 4

(Behandeling van het geweer als stootwapen).

Zie Voorschrift voor het Bajonetvechten.

BIJZONDERE VOORSCHRIFTEN

HOOFDSTUK 7

Bepalingen omtrent het trekken en het dragen van
en het salueren met de sabel

HET TREKKEN.

428. De officieren en de niet -geweerdragende onderofficieren, die over of in een gewapende troep commanderen, zomede de adjudant –onderofficieren, sergeant –majoors, foeriers en de niet bereden adjudanten daarbij ingedeeld, hebben tenzij "in het gelid vrij" gemarcheerd wordt, de sabel getrokken. Bereden adjudanten en het bereden personeel tot een staf behorende trekken de sabel niet.

Opm.: In het gevecht of bij een gevechtsexercitie blijft of wordt de sabel opgestoken, wanneer zij om de een of andere reden hinderlijk is.

HET DRAGEN.

429. OP DE PLAATS en *in de houding* wordt de sabel met het scherp naar voren en de rug tegen de schouder, recht op en neer in de rechterhand gehouden: de arm omlaag en bijna gestrekt, de elleboog ongedwongen teruggetrokken; de greep tussen de duim en de voorste twee vingers samengevoegd en naar achter. In de mars neemt de rechterarm de natuurlijke beweging, terwijl de kling tegen de bovenarm rust. De schede van de officierssabel kan met de linkerhand worden vastgehouden.

Te paard en *in de houding* wordt de sabel gedragen als te voet, met dit verschil, dat de rechterhand op het voorste gedeelte van de dij rust en dat het scherp een weinig naar rechts is gekeerd.

HET SALUEREN.

430. Op de plaats: *Eerste bew.* De sabel recht op en neer, met de greep in de volle hand en het gevest ter hoogte van de borst, voor het rechteroog brengen, het scherp naar links en de elleboog tegen het lijf.

Tweede bew. De arm omlaag strekken en tegelijk de kling met de punt naar beneden brengen, de rechterhand naast de dij met de nagels naar voren.

Derde bew. De sabel in de stand brengen als bij de eerste bew.

Vierde bew. De sabel dragen als in de houding.

IN DE MARS: als op de plaats; de eerste bew. geschiedt als men het punt, waar het eerbewijs moet worden toegebracht, tot op vijf passen genaderd; de derde bew. indien men dat punt twee passen voorbij is. Gedurende het salueren wordt de linkerarm niet bewogen.

Opmn.: Het salueren met de sabel geschiedt uitsluitend door de officieren. De onderofficieren, die de sabel getrokken hebben, staan gedurende het presenteren der geweren in de houding van de eerste bew. van het salueren.

Wanneer de geweren als eerbewijs worden gepresenteerd, voeren de officieren, voor zover zij de sabel getrokken hebben, de eerste en de tweede bew. van het salueren uit en blijven, gedurende het presenteren der geweren, in die houding staan. Officieren die de sabel niet getrokken hebben, verrichten alsdan de gewone militaire groet.

HET DRAGEN VAN HET VAANDEL (FANION)

431. Het vaandel en de fanions worden met de volle rechterhand, die ter hoogte van de schouder komt, enigszins vooroverhellend gedragen; de schoen tegen de rechterheup.

Bij het rusten op de plaats wordt de stang op de grond gezet.

Wanneer "in het gelid vrij" wordt gemarcheerd is de stang uit de schoen en wordt het vaandel (fanion) over een der schouders gedragen.

HET SALUEREN MET HET VAANDEL (FANION)

432. Voor H.M.de Koningin –Moeder, Z.K.H de Prins der Nederlanden, Hertog van Mecklenburg, H.K.H de Prinses van Oranje –Nassau, Hertogin van Mecklenburg en de leden van het Vorstelijk Huis wordt met het vaandel (fanion) gesalueerd. OP DE PLAATS: Op het co, voor het presenteren der geweren wordt het vaandel (fanion) langzaam voorwaarts gestreken, tot het doek bijna de grond raakt; de schoen steunt daarbij tegen de heup. Het vaandel (fanion) blijft, gedurende het presenteren der geweren, in deze stand en wordt daarna, wederom langzaam, opgericht.

IN DE MARS: Het eerbewijs wordt aangevangen als de vaandel (fanion) drager de plaats waar het moet worden toegebracht, op tien passen is genaderd; het oprichten vangt aan als hij die plaats vijf passen voorbij is.

NAWOORD.

Het is de begeerte der KONINGIN, dat van dit Reglement niet worde afgeweken.

Tijdens het overtypen van het reglement heb ik mij daaraan gehouden, toch heb ik enkele woorden uit het oud -Nederlands verandert in het tegenwoordige Nederlands. Zoals bijvoorbeeld: "Zoo noodig" werd: "zo nodig".

Toch zal men merken bij het lezen van het bovenstaande reglement, dat ik niet alle oud -Nederlands woorden heb verandert. Dat heb ik gedaan omdat ik dan woorden uit hun verband moest halen, wat ik zo veel mogelijk wilde voorkomen.

Ondanks het vele werk dat ik hierin gestoken heb, geef ik toch het advies om zelf een boekje van het oude exerceren aan te schaffen, omdat ik niet kan garanderen dat alles wat ik hierboven overgeschreven heb klopt met het originele reglement. Dit ondanks dat ik alles (bijna) letterlijk overgeschreven heb.

Tenzij ik een bericht krijg van een expert op dit gebied die mij laat weten dat het allemaal klopt, raad ik het af om dit als leidraad te gebruiken bij de oude exercitie, alhoewel het wel mogelijk is om dit boekje erbij te gebruiken.

Toch hoop ik dat de mensen die dit gelezen hebben meer zijn gaan begrijpen van de oude exercitie en dat ze de tekst informatief vonden en dat ze bovenal, door dit boekje geholpen zijn in het zelf uitvoeren en beoefenen van de oude exercitie.

Met Schuttersgroet,

Mathy Leunissen.